

راه و رسم زندگی در صف فجر

← حالا رانگاه نکنید که بد و بیراه گفتن به فجر و ژست و اعتبار خریدن «ما منتقد وضع موجودیم و فجر نمی رویم» یا «این فیلم‌ها مگر ارزش دیدن دارند» سکه مد روزی است که هر کس به نام خودش ضرب می‌کند. یک زمانی جشنواره فیلم فجر مهم‌ترین رویداد سال برای کسانی بود که رؤیاساز بودند یا در پی رؤیاهایی که جهان سخت و تلخ بیرونی را برایشان تسکینی باشد. سینمای ایران هنوز ناچار به رقابت با لشکر سی‌دی‌ها و دی‌وی‌های فیلم‌های بزرگ تاریخ سینما و سال نبود و تهش سینما عصر جدید تارکوفسکی نشان می‌داد. سینمای ایران نسبتش با سینمای جهان روشن نبود اما آن قدری فیلم خارجی مهم دیده بودیم که بدانیم ما فیلم و فیلمسازانی داریم که نامشان به اندازه کافی بزرگ است و فیلمشان بحق شاهکار. ایستادن تو آن سرمای استخوان سوز بهمن ماه برای دیدن فیلم‌ها، خاطره مهم و جاودانه سه نسل از عاشقان هنر در ایران است. از متولدین دهه چهل و پنجاه که خاطره دیوانه وار ایستادن در صف عروسی خوبان و اجاره نشین‌ها بخش جدایی‌ناپذیر زندگی فرهنگی‌شان است تا متولدین دهه شصت که با شوکران، مارمولک و دربارہ‌الی ... این تجربه شگفت‌انگیز را از سر گذرانند. فیلم فجر برای خودش جایگاهی دارد که از دل آن رفاقت، دوستی، کار و اندیشه، فکر و خلاقیت و مهم‌تر از همه تجربه زیستن رقم می‌خورد. چیزی بیش از امروز که در پایان سال پایانی قرن، هیچ چیز دیگر آن کیفیت همیشگی را نداشته باشد؛ برای من اما تمام دوره‌های فجر گره خورده با خود فیلم‌ها هستند. این نوشته در ادامه گزارشی است از این سیر و سلوک شخصی گره خورده با تاریخ جشنواره فیلم فجر.

آنها که مهم‌ترین فیلم‌های زندگیشان را در آغاز جوانی ما می‌ساختند. ما دهه پنجاهی‌ها و شصتی‌ها درست در همین چند دوره جشنواره بود که سرمان را بالا گرفتیم و گفتیم ما هم فیلمسازان نسل خودمان را داریم. فرهادی با رقص در غبار، شهبازی با نفس عمیق و نعمت‌الله با بوتیک و کمی بعدتر و دیرتر بهنام بهزادی با تنها دو بار زندگی می‌کنیم شدند محبوب‌ترین‌های نسل ما.

سال درباره‌الی

فرهادی فیلمساز محبوبم نیست اما چه کسی می‌تواند اهمیتش را انکار کند؟

اهمیت فرهادی با درباره‌الی آغاز شد. فیلمی که هنوز هم برایم بهترین فیلم کارنامه فرهادی است. ما دیگر از شوک آمدن معجزه هزاره سوم خارج شده بودیم. ما و جشنواره دیگر داشتیم خودمان را پیدا می‌کردیم. یک طبقه اقتصادی در حال تولد بود و درباره‌الی اولین فیلمی نبود که میان مردم و منتقدان و جشنواره و مدیران و داویرانش بر سر جوایز و اهمیتش اختلاف نظر وجود داشت اما هیچ وقت چنین شکاف عمیقی در کار نبود. درباره‌الی جایزه کارگردانی را گرفت و از بقیه جوایز مهم کنار گذاشته شد. دیگر شکاف‌های پساانقلاب رسمیت یافته بودند و عمیق و عمیق‌تر شدند. درباره‌الی تصویر همین شکاف عمیق بود از خود قصه فیلم تا آنچه در جشنواره از سرگذراند و گذراندیم. ■

سال آژانس شیشه‌ای: دوم خرداد با

این سرزمین، مردمانش و نسل ما چه کرد؟ بماند این قصه سراسر شور و

حسرت تمام زندگی ماست. اما آن سال غریب، آن پیروزی بزرگ انتخاباتی، آن صعود باورنکردنی تیم ملی در ۸ آذر ۷۶ به جام جهانی یک بهمن ماهی هم داشت و جشنواره‌ای که بیست سال بعد از انقلاب عاصی‌ترین، معترض‌ترین و پرشورترین فیلم مردانه تمام این دو دهه‌اش را جایزه باران کرد. فیلم بزرگ و مهم جشنواره و شاید تصویری از فیلمسازان تربیت شده دهه شصت. آژانس با دریافت نه سیم‌رغ بلورین رکورددار جشنواره شد.

دوره بیستم تأیید و چهارم جشنواره

نیمه اول و باشکوه دهه هشتاد

تقوایی و فرمان آرا برایمان فیلم ساختند. یکی خانه‌ای روی آب که جایزه باران شد و دیگری فیلم مهمی که برای سینمای ایران مسیر تازه ساخت. کاغذ بی‌خط تقوایی. همه چیز بر وفق مرادمان بود. فیلمسازهای قدیمی استخوان دار سینمایمان برایمان فیلم درجه یک ساختند اما مهم‌تر از آن سال در این پنج دوره ابتدایی دهه هشتاد ما مهم‌ترین فیلمسازان کشف شده نسل خودمان را یافتیم. فیلمسازان مهم پسا دهه هفتاد.

سال ۱۳۷۶

دومین دوره جشنواره برگزار شد

هنوز بعد از انقلاب تکلیف هیچ کس با سینما روشن نبود و روایت است که

سینما را خود سینما نجات داد؛ اما چرا سال ۶۲ و دومین دوره برایم مهم است؟ سال ۶۲ فیلم درخشان «نقطه ضعف» محمدرضا آعلامی را داشت. یک جور تریلر سیاسی خاص و عجیب که دیگر هرگز نمونه‌اش را ندیدیم. فیلم شایسته همه چیز بود اما نه تنها به کارگردانی و فیلم جایزه‌ای داده نشد که حسین پرورش بازیگر درخشان فیلم که برنده جایزه بازیگری مرد بود نامش اعلام نشد. چرا؟ ... چه کسی می‌داند.

سال شگفتی‌های فجر برای من همین دو

سال است

دو سالی که سینمای ایران پس از انقلاب نشان داد که این سینما قادر به ساختن شاهکار است. آن تحول اجتماعی بزرگ در سال ۵۷ و آن رسم و راه زیستن در جنگ تحمیلی دهه شصت، با خودش انرژی آزاد کرده بود باورنکردنی. توضیح بیشتر لازم نیست لیست فیلم‌های مهم این دو دوره جشنواره اینها هستند: سال ۶۵: خانه دوست کجاست، پرواز در شب، اجاره نشین‌ها، شیر سنگی، ناخداخورشید (شاهکار)، کلید و سال ۶۸: هامون، مهاجر، کلوزآپ، مادر، دندان مار.

سال ۱۳۶۲

سال ۶۵ و ۶۸

ایران جمعه شماره ۳۷ دوره جدید (ضمیمه آخر هفته روزنامه ایران)

صاحب امتیاز: خبرگزاری جمهوری اسلامی / مدیر مسئول: مهدی شفیعی / سردبیر: جواد دلیری

معاونان سردبیر: امیر یوسفی، سرکه بارسقیان / طراحی لیات: خسرو نقیعی / دبیر ویژه‌نامه: محسن بوالحسنی / دبیر مجله دوم (پرسه): میترا فردوسی

تحریریه: ابراهیم افشار، کیمیا سماوات، امید بلاغتی، فرحناز دهقی و یگانه خدایی

دبیر اجرایی: جواد عبدی / دبیر عکس: ابوالفضل نسایی / مدیر هنری: محمد طاهری / مدیر فنی: حجت حکیمی

صفحه‌آرایی: محمد عباسپور، دنیا حق‌شنو، مهدی بخشی / ویراستاری و حروفچینی: گروه ویراستاری و حروفچینی «ایران»

لیتوگرافی و چاپ: مؤسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران

